

37.787.
1096
06
10.
ОСИП НАЗРУК

В ЛІСАХ АЛБЕРТИ — I — СКАЛИСТИХ ГОРАХ

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

ШІКАГО (ІЛІНОІС), 1924.

MS(2-3K) 5-646.43

с. 50

81118

Всі права застережені.

Львівська державна
наукова бібліотека

№

4051

Печатано 1.000 примірників у Січовій Друкарні.
Накладом Січової Організації Українців у Злучених Державах
Америки.

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

I.

8419
Дня 19. мая 1923 р. пробудився я о год 4. рано в поїзді "Кенедіан Нешіонал Рейлвей". А поїзд мчав на захід сонця, в напрямі до Скалистих Гір.

Лежу і дивлюся крізь вікно: Небо сіре як попіл. Мало ясніше від диму льокомотиви, що як великанський воаль стелиться на боки. Крізь нього мигають смереки і якісь сухі дерева в ранній мраці — на рівнині. Мають се вже високорівня. Бо дерева безлисті, або ледви-ледви покриті листем. Се осики. Рівні і прості. Трава біля залізничного шляху зелена як у наших Карпатах. Але рідка й низенька. Високі чатинні дерева виглядають як височезні веретена, але то цілком як веретена. Якесь сіро-сталеве озеро. Над ним високі лози. Тут і там ясні лісові поляни. Легкий спів птиц пригадує Європу. Найцікавійші гаї зеленої смеречини, перемішаної з білою березою й осикою: одно дерево таке, друге інакше.

Поїзд мчить. Ліси кріпшають. І росте радістю серце моє, мов лісової людини, яка довго не бачила

порядного ліса. Якийсь таємний атавізм будиться в мені і росте й витягає рамена до тих лісів. Встаю. — "Європа! Європа!" немов щось кричить у душі. І мав я вражіння, що — вертаю до дому.. Воно так перлюся в душу, як гірський потік у земну щілину. Але з такою скорістю, що й пес не в силі похлептати його води.

Ліс темний від густих пнів, простий і рівний. Нараз прояснилося мені в нім — від думки: Я зрозумів, чому всі білі люде від старця до дитини говорять про Бритійську Колумбію з легким, весняним блиском в очах: бо хоч іще далеко до неї, але вже тут білі люде з Європи оживляються так, як відірвані квіти, яким на хвилинку далось воздуха й води з їх рідних околиць. Навіть сірість неба тут не разить.

Трава така зелена, що здається мені — зеленіщої не бачив. А птиці в ранній мразі аж заливаються! Як досвіта в лісах біля Зарваниці над Стрипою...

Але все ще рівно! Чи тут "тори на рівнині"? Довго тягнеться якесь озеро і довго видніє сірий беріг його. Щойно за закрутом мигнули над ним два легкі, подовгасті сугорби. А зараз і мала стаційка "Себа Біч", де поїзд не стає. Значить: Я 11 стацій за Едмонтоном, на височині півтретя тисячі стіл. Порівнюю розклад їзди. Поїзд очевидно опізнився.

Озеро щезло. Ліс якийсь дивний: з низьких, тонких і густих прутів осичини. Між ними сторчать зе-

лені-зелені смереки, рідко розкинені. Далі виступають щораз то густійше і згодом цілком замагають листові дерева. Під ними видно ґрунт мочаристий і якби кертцями зритий — на великім просторі. Виглядає той ґрунт як тундра в північній Норвегії.

А все ще рівно. Деж ті гори Алберти? Вже в лісах і колиби видніють. Подібні до гуцульських! Так! Чисто як вони! На їх вид встає переді мною безжурна молодість моя. І аж сюди приходить з далеких гір гуцульських. Ось я йду по тих горах, з рум'яним обличчям, з сірим наплечником, в яким є пара білизни і куплений в гуцула чорний хліб. І сир і трохи солонини. Бачу себе, як іду босий, в одязі гімназиста, по росах гуцульських полонин, серед студенної ранньої мраки — без катару, легкий і веселий, як птичка! І бачу наші Карпати в ранній мраці і ранній росі.... А небо сіре як попіл. Зовсім якби сніг збирався падати — десь коло Сивулі або Петросула. Як будете колись у прекрасній країні ваших батьків, то підіть у наші гори Карпати!

Але рано-рано, по гострім камінню, по твердім корінню, по траві холодній, між пахучі смереки, на гори високі, де серед літа чигає град і сніг... Підіть! А не забудете ніколи такої прогульки в українських горах, що пахнуть сонцем і живицею.

Спалені ліси пригадують мені, що я не в Карпатах, але в далекій сонішній Алберті.

Смеречина знов рівна-рівна. І висока! Богато між нею дерев-близняг. Стоять, як дивні тотеми індіанських племен. Перший раз у сій подорожі згадав я їх — на їх землі. Вони можуть сміло сказати: "На нашій не своїй землі"... Кріпке слово викував наш великий поет: Добре для всіх побитих народів і племен. А індіанські смереки прибирають дивоглядні форми: то плескати на верхах, то округлі як кулі, або як крила літака. Але се виїмки. А майже всі рівні як свічки. Як телеграфічні стовпи в Європі. "До дому! До дому!" все щось кличе в душі і все пригадує бідну, а гарну Європу. А земля далі рівна. Тільки воздух гірський і смереки й колиби викликають привид Гуцульщини.

По якимсь часі земля почала хвилювати, а ліси і трави — мінилися ріжними красками. Зовсім не по європейськи. Все філює! Якби природа образилася думками білої людини, що тут Європа. Нараз бачу такий вид: пень високий, стрункий, цілком обгорілий і чорний аж синій. Стоїть як велика, нахилена свічка. І димить синим димом з верха — сам один. Се вже чисто канадійський вид. Хто його тут розпалив? І так високо розпалив? Чи не "дух пущі" ходить тут ючами по темних борах і відправляє панахиди — по червонім народі?... Гарний проєкт для маляря!

Коло Евансбурґу смереки й осики зачинають бути вже дуже поважні. І таж колишуться повагом як

великі жінки, що йдуть кудись. Смереки роблять вражіння аристократок, осики ні. А земля далі рівна. І знов починається дивне філювання її. Потічки вузькі і круті. Корита їх виглядають так, якби їх ножем викроїв у землі. І мало їх. А тільки лісів і холодної вохкості кругом! Дивне. Не європейське.

Рівнина далше. І пуста. Але заповнена якимсь природним ломачем, що тягнеться милями. Земля — тундра. Десятками миль не видно навіть колиби в лісі. І ні сліду чогось живого. Навіть птиць уже не чути в тім сухім ломаччу. О, супроти сеї лісової пустки канадійська прерія се ще сильно залюднений край. А я думав досі, що він пустий.

По лінії виднокруга бачу, що їдемо вгору. Хоч не всюди. Рівнина ще не іритує, але вже дивує. Деж ті Скалисті Гори?!

Раз, одинокий раз мигнув малий шматок скошеної трави. Зовсім як на Гуцульщині! А тут рівнина. Вже і трачки видно, як у горах. А тут рівнина. І то така, що місцями краєвиди далекі, як на херсонських степах України. Тільки синіють лініями лісів на обрію. Воздух гірський. Дивна країна. Дошки-одноцалівки поскладані в великі квадрати біліють як рани на тлі темних, смерекових лісів. Як кости виломані з мозку. Вже бачу будучність сеї країни: її поріжуть на одноцалівки. А покищо вона молода і свіжа і здорова, як наша дівчина з села.

Така свіжа воздухом ся земля, що аж дримається.

Коло год. 8. рано по якімсь закруті бачу щось ні ріку, ні озеро, ні остров, ні закрут. Тут перспектива!... І різні-преріжні роди й відтінки зелені канадійського ліса! Деревя стоять прості як свічки. І ждуть — пожежі, щоб освітити сю таємну пущу, святиню природи.

Смерекові ліси! Кажуть учені, що в них уродився готик в Європі. Готик — се стиль будови (церков і домів). Острий, ломаний, стрілистий. Германські народи любуються в нім. Але тут він не вродився. І не міг уродитися, хоч смерекові ліси є. І ще які! А хто подивиться на них, той відразу скаже, що тут готик не міг повстати. Чому — не знаю. Але не міг.

На цілу годину в'їхав поїзд у простори спалених лісів. Праворуч шляху все лягло під силою вогню. А ліворуч стоять маси пнів. Без одної гілячки, без одного листка. Чорні-чорні, місцями чорножовті, бо кора з них позлізала смугами від жару. І світять — як австрійські прапори. Нагадалася стара Австрія...

II.

Коло год. пів до десятої знайшовся поїзд у Скалистих Горах, їх дебрах і провалах.

Так несподівано, мовби вскочив.

Я навіть не побачив, як і коли.

Стоять ті гори, ще тут переважно лісами покриті,

— і ждуть на тартак, на ніж з Європи привезений колись. Ніхто їх не різав, від коли світа та сонця. Аж тепер. І страх упав на ті гори; вони від жаху перестали вже і плакати: ні рік не видно, ні потоків. Навіть озера рідкі: А вони такі характеристичні для лісової Канади.

Чути вже, що поїзд їде високо. Але гори ще не дуже високі від шляху, хоч бувають стрімкі. На деяких ліс. Деякі нагі, але не цілком. Бодай кілька деревин, бодай одна куняє в скельній щілині. І пригадує людині конечність боротьби за життя. Картину, яку змалював Гайне, можна тут часто побачити. "Стоїть сосна одинока — на нагій вершині" ..

Долинами і по збочах гір тягнеться знов дивна мішанина рістні: зелена, аж чорна смерека і дуже біла осика, яку тяжко відрізнити від найбіліших беріз. І якісь маленькі корчики невідомої мені породи. Кілько разів дивлюся на рістню, все жалую, що зі школи не виніс я більшого знання ботаніки. А потому вже не було часу на те. Все те помішане, як "знання" гімназиста, що читає без розбору.

Коло стації Блісс (поїзд не стає) знов майже рівно на значнім просторі, хоч їдемо на висоті близько півчверта тисячі стп. Тільки на краю обрію видно лагідні філі гір, синіми лісами покриті. Тут перший раз побачив я ширший струмочок, що трохи пригадує карпатські річки — чистою водою і ґрунтом дна.

Але не скорістю бігу. Скрізь багато округлого, переважно білявого каміння, майже цілком гладко обточеного: з далека причесли його тут води. Очевидно тут мусіли колись бути або більші ріки або дно озера або й моря. По них остали тільки німі свідки старої історії землі.

В обривах гір видно глинку, рідко чорнозем.

Праворуч стації Блісс якась довга вода, характеристична для сих околиць: чи се ріка, чи озеро — не мож розібрати. Стоїть собі на значнім просторі сіра вода. Руху на ній не видно. Сірість її слабо зеленковатого відтінку як краска чатинок засохлої смереки. Вже схиляюся до думки, що се якесь дивно довге озеро. Але несподівано — в місци, де залізниця переїздить сю воду, бачу, що се ріка. Ширини Стрия коло Синевідська, тільки далеко спокійніща. Крутом чатинні ліси на філястих горах. Уявіть собі нашу подільську ріку серед гір і густої смеречини таї матимете перед очима сей дивний краєвид.

Небо дальше сіре.

Цілком сіре.

Не видно ні сонця, ні одного золотого промінчика. І хмар також не видно. Як тут почувалися перші білі люде, що зібрили аж сюди? Коли се були втікачі, то почувалися зовсім безпечно перед усякою погоною. Тут не могла їх навіть доглянути ніяка влада, хіба тільки індіянська стріла. Ще досі святкують

останки індіанських племен велике свято побіди над білими в битві коло Бетелфорту (Саск.). І ще живуть в Оттаві англійські офіцери, що програли ту битву. Якоже скоро йде час! Сьогодні — побідники зпід Бетелфорту не в силі вже повоювати з одним англійським містом на сій землі. Вони вигибають..

Але навіть їх конаючі в лісах і степах останки розуміють, що треба святкувати пам'ять побід, а не погромів, хоч вони мали погромів більше ніж побід. Індіане розуміють се. А українські інтелігенти ні! Вічна сварня заморочила їх так, що не думають. Вони залюбки святкують день погрому в битві під Полтавою! Оден з найчорнійших днів тисячлітньої історії України! День, у котрім наша темна маса далася пхнути агітаторам Москви до битви проти останного з великих гетьманів України, святої пам'яті Івана Степановича Мазепи! Далася пхнути в імя приви́ду повного котнюха. Далася пхнути гаслами ненависти проти своєї влади, аби потому — чорніше чорної землі виглядати в ярмі у чужих! Перегляньте річники наших газет, а переконастеся, що українська інтелігенція святкує сей день концертами, замість святкувати той день, у котрім великий гетьман, прикраситель України, відважився зірвати з гнобителем-окупантом і війною піти проти Москви. А на се дійсно треба було відваги серед тої темної товпи і тодішньої хиткої інтелігенції, падкої на ласку й соболі Москви.

Чи знаєте ви історію столиці Мазепи, Батурина, що зраджена конала в муках від московських наїздників?

Чим довше живу і більше див на світі бачу, тим усе глибше переконуюся, що найбільше диво се — мозок української інтелігенції, яка святкує залюбки пам'ять дня погрому останнього з великих гетьманів України, її Будівничого і Прикрасителя....

А ріка далі пливе — в противний напрям, як їде поїзд. Значить: до великого вододілу ще далеко. Шлях піднімається все вгору. Але чим далі у верхи, дивна ріка ширшає. Вже на бродах нагадує гірські ріки Карпат. Але плеса її ще надто великі і по подільськи спокійні. А далі стає таки цілком подільською рікою. Пливе поважно і спокійно. Ніде ніякої тварини. Навіть співу птиць не чути. Вічними лісами біжить поїзд серед гір, попри велику воду, що виглядає як довге-довге озеро.

Нарешті ріка таки дійсно переходить в озеро. І видно дивне багно по обох боках залізного шляху. Багно серед гір! Багато округлих "водних очей" дивиться з вогкого й мілкого піску на поїзд "блідих лиць", що аж сюди загнався. Місцями води сього дивного озера чи ріки переходять на боках у якийсь склистий шлям. Довго і широко тягнеться воно чи вона далі. А кругом смерекові бори. І вже не видно ні білої осики, ні білої берези.

Шлям зникає. Над берегом озера-ріки чистий пісок і рінь.

І знов шлях, але вже з дрібненькими "водними очима": густо-густо дивляться вони.

Вода озера чи ріки цілком тиха. І ніде не видно броду. Широка як Дунай коло Будапешту і майже зовсім спокійна. Тільки в місцях, де темніють ледви видні піскові лави з води (а вони видніють і на середині), вода дрібненько пливе-дрібоче — то з бігом ріки, то напроти нього, то на боки, як до укладу піскових лав. По тім руху води міркую, що се такі не озеро, а ріка.

Ніякої тратви, ніякого човна, ніякої водної птиці. Пустка й тиша. Тільки смереки в синяві думають.

III.

При "стації" Бруле — "готель" з бальків з малим надписом. Стоїть над самою водою озера чи ріки. А вода далі тягнеться — вже цілком не знати, чи вгору чи вділ. І знов з'являються групи білих осик, великих, гарних, з чистою корою. Але тверда смерека побиває їх опять і густими кольонами здобуває гори й доли. Та лучаються місця, де осика перемагає смереку й оточує її своїм ясно-зеленим, свіжим, аж прозорачним листем. А смерека тут і там гордо стоїть одинцем, стиснена звідусіль ворогом свого роду, що безпощадно бореться з нею за землю, за воду і за сонце.

О, прийдіть сюди, всі мрійники мира, “пацифісти”! І надивіться на війну в природі тай на безпощадні воєнні походи навіть тих істот, що вростають у землю! Не будьте смішні й не думайте про “вічний мир”. Бо боротьба кипить на кожній скелі, у кожній щілині, на кожній лавиці пісочку, на кожній грудці землі! Боротьба уперта, невмолима. Ніхто тут не каже й не пише, де границя його була чи є. Не каже, що тут або там “право” його роду, жити й розвиватися. Там його “право”, де видержують вічну боротьбу його нерви-коріння, де мязи його породи витискають иншу породу. А там, де закон природи скаже: “стань”!, — кінчиться її “право”, бо кінчиться — сила її. Котра людська порода не хоче бачити й розуміти сього невмолимого закону природи, та не має ніякого “права” до життя й до розвитку, хіба — до служби иншим. Під їх стопами, як розложене порохно, що переміниться в гній, дощами битий — для розвитку чужинців.

О, який же ти твердий, український народе, що не перемінився ще цілком у гній для чужого коріння, хоч досі у пропасти століть лунає твій крик: “Хочемо під царя восточного, православного!” Якоюж страшною луною відбивається той оклик смерті! Відбивається й досі — між горами і дебрами історичного походу твого! Се був червоний крик — спливаючої крові й охоти до самостійного життя.... О, який же

ти твердий, український народе, що живеш ще досі! Ти твердший від червоної кедрини, що кам'яніє в вохкості й воді. Ти твердший від граніту, розбиваного чужим залізом і динамітом. Бо ти і сам розбиваєш себе і чужі, з'організовані сили розбивають тебе століттями. І ніхто не може розбити. О, якби ти усвідомив собі свою міць і силу і невмолимий закон природи про безпощадну боротьбу проти всего, що не належить до твоєї породи, — який же великий і міцний бувби ти! А так конаєш віками в муках і — не можеш сконати, а різні чужі кличі їдять тебе, як вітріоль...

Великі поля піску і ріни тягнуться понад воду кругом тунелю, кованого у скелі. Вода знов стає подібна до озера. Попід скелисту гору мчить поїзд без уговку. Але й на ній у щілинах, куди вітер порошу навіяв, стоять самотні сосни і смереки, де тільки трошка пригожого ґрунту. Не — землі, тільки: ґрунту.

І все пригадується картина великого поета жидівського племені:

”Стоїть сосна одинока на нагій вершині“.

Ні оден з поетів інших народів світа не заспівав такої пісні, не змалював такої картини. Шукайте за нею скрізь. Перевертайте всі книги пісень — століттями, а не знайдете такої пісні. Бо тільки одно жидівське плем'я потрафить жити в щілинах інших народів, куди вітер його долі навіє йому бодай трохи земного порошу. І з душі свого народу виспівав сю

пісню великий поет Гайне. О, які сліпі ті, котрі думають, що яка небудь дійсна культура чи хочби одна її квітка може вирости й вирости в хаосі інтернаціоналізму... Бо інтернаціональна є тільки матеріальна цивілізація: мурована дорога і шлях залізний і дріт телеграфу і сажка з фабричного комина і шматок золота з урядовим стемплем, що називається гріш і поліцай з буком і кримінал з решіткою і кат з топором і суддя з мертвим законом. Він може бути таксамо "примінений" і на сибірській тундрі й на гущульських горах, як може бути "примінений" і топір кат і бук поліцай і дріт до вікна решітки. Але кожда культура духа вимагає безумовно живого ґрунту свого племені, що малоб бодай тільки сонця і своєї землі, кільки має самотна сосна у скельній щілині. І тому — свята є боротьба народів за землю і свободу. І гріх проти життя мають ті, що перечать конечність її

На дивній воді з'являються острови з деревами.

Я знов утратив переконання, що се ріка: бо залізний шлях перегородив її цілком греблею. Сподом вода не тече. З рікою сього зробити не можна, бо вода розвалилаби греблю або перейшлаб верхом. А тут ні. Значить — се вже озеро, з якого випливає ся ріка. А може вона вже давно десь скрутила в бік і се цілком инша вода? Господь знає.

А далі тягнуться цілком білі скелисті верхи в валляка, що виглядають, якби були з леду. В їх щі-

линах марні смеречини. Стоять рідко, дуже рідко. Такі марні і хирляві, що мабуть не мріють уже про ніщо. Навіть на мрії нема у них сили. Бо мрія се та-кож огонь, який свідчить, що є ще пальний матеріал під ним. Верхів тих білих велитнів-гір з острыми кан-тами цілком не видно — вони в мраці. А в долі під ними, на залізнім шляху — “екстрагенк”. Ви певно не знаєте, що таке “екстрагенк”? Се “гімназія Ка-нади”, яку мусить перейти кождий, хто приїхав ю-ди зі старого краю. Тяжка се школа!

“Екстрагенк” се надзвичайна партія робітни-ків, яка вибирається на довгий час у степи й пущі Канади, щоб направляти залізні шляхи. Притім тре-ба двигати тяжкі “швелі” й інші тягарі, спати тиж-нями й місяцями або в вагонах або й під голим не-бом, працювати на спеці і слоті. Тому так часто мож-на почути запит:

— “А був він уже на екстрагенку?”

— “Ні.”

— “Ее, то що він знає?”

Коли в Канаді побачите десь такий екстрагенк, то там майже напевно будуть українські робітники. Бо се одна з найтяжших робіт...

Вода озера чи ріки щезла вже давно. Але на ве-ликих полянах видніють маси лозини. Видно — й тут було колись озеро. Але сплило або висохло. І лози плачуть за ним, як плачки над могилою озера. А кру-

гом пусто і тихо мов у домовині... Тільки поїзд стукоче по залізних рельсах у Скалистих Горах...

Коло стаційки Містте поїзд не стає, хоч має тут велику, червону “водокачку”, як кажуть на Великій Україні. Видно не потребує ще води.

IV.

Пустка Скалистих Гір така приманчива, що хоч до полудня ще досить далеко, а я вже боюся, що настане ніч. І тоді не могли-му оглядати тихої краси цих гір, їх острих, білих скель, їх лісів долом і смеречин у високих щілинах.

Ліси вже тягнуться тільки долами, а над ними полонини. Але не такі як у наших Карпатах: якісь менше зелені й далеко менше буйні. А над ними нагі, кам'яні верхи Скалистих Гір. Багато з них у мраці купають свої рапаві шпилі.

Знов якась річка і знов вузька смуга мочарів попри шлях. А далі гори і гори: якісь величезні, неправильні “шторцаки”. Пусті, але вигляд їх чомусь не дуже дикий. Місцями на них сніг і лід, але тільки в одного боку схилів.

Шлях разураз перетинає ріки. Малі, спокійні й подібні до себе як сестри, але неподібні до європейських — ні ґрунтом дна, ні берегами, ні оточенням, ні головню кольористикою. Ще найблище до них стоять ріки північної Скандинавії, але скандинавські живіщі. А сі плывуть якось так, що виглядають якби

се були штучні млинівки. Часом аж приходить на думку, чи не було тут колись перед віками якоїсь культури? Але мабуть ні. Бо сліди її булиб уже відкрили, як відкрили в інших околицях Америки.

Пустка. Не видно десятками миль ні людини, ні звірини. Навіть птиця рідко коли перелетить. І виглядає, якби не мала тут свого гнізда, якби спішилася кудись і тільки перелетіла сими скалистими пустарами. Вже мраки на горах прорідилися й видно їх верхи, гострі, колючі. А по шибках вікон вагону починає січи дощик. Такий делікатний, якби хтось рвав у небі шовкові ниточки, і кидав ними на вікна вагонів, на скелі і смереки. Виходжу на платформу. Воздух такий, як у скільських горах, тільки не пахне живицею. Майже Галичина.

Мабуть під впливом свіжости воздуха думка біжить у будучність. І родиться в ній припущення, що коли тут стопляться в одну расу всі білі пришельці ві старого світа, то ся раса виступить колись як завоювник Америки, як виступали всі північні породи. Як тільки не стане поживи в сих горах і як до того часу ослабнуть і з'ужинуться по містах нерви полудневого населення. Тоді з тих гір і борів вийдуть великі канадійські "вікінги Нового Світа".

Ліворуч знова виринає якесь озеро і тягнеться цiallyм попри шлях. Праворуч майже пусті сугорби з рідкими і тонкими смереками в щілинах. Місцями

стоять цілком нагі скелі і майже всі плитами навпростець. Але й на них твердо стоять тут і там стрункі, молоді смереки, як символ будучих вікінгів сеї землі.

Довго-довго тягнеться озеро, порізане болотами, островами й сагами. А може се ріка? Бо вода оживлена. Але є вітрець. І не знати, чи вода рухається сама, чи вітром гнана. Смерекова пуща все кріпшає — з обох боків шляху. І мраками димляться гори Алберти. А води і мочари вже січе добрий дощ. Ой, міцно змокне під нагою горою "гімназія Канади", бо далеко їй до вагонів і до ліса не близько.

Переїжджаємо залізним мостом, що виглядає вдалека як тріумфальний лук Траяна або Тита. Се тріумфальна брама побідників простору в Скалистих Горах Нового Світа. Во істину: їм належить ся тріумфальний лук!

Дощ січе.

Смереки на очах зеленіють, обміті.

О, великий Манігу, що в формі чорного крука пануєш над темними пущами-лісами червоних племен! Якже тут пусто і дико — і гарно!..

А праворуч від шляху стоїть білий стовп з чорною надписсю: "Генри Гавс — онли майл". Значить: "До Дому Генрика — тільки миля". Підніжже стовпа на чорно помальоване мов на знак, що хто

тут упаде знесилений і не видержить і не дійде до людської оселі, — той счорніє в сих диких горах і збутвіє тіло його.

”Генри Гавс“, се одна з найстарших осель білий людей у сих пущах. Вона не одному подорожньому вратувала життя в часі-сніговійниці або бурі, особливо, коли не було ще залізниці. А й тепер як по верхах Скалистих Гір завие шіпук горячий, як під вагою бурі страшенно затріщить споконвічна пуща, як на сотки миль розколинуться чорні смерекові бори і затрясуться осикові ліси, як грізний ураган з ломотом закидає столітніми пнями переходи і як злива занесе всі стежки і серед дня ніч настане, — тоді не один піхотинець пропадає без вісти в непроходимих борах сих гір. Або як зимою сніговійця засвище долинами і курявою снігу заступить перед очима скалисті верхи, — тоді глумлива доля любить шуткувати з людиною. І доводить її часто аж близько того місця, де можна знайти ратунок, але заслонить те місце перед очима. Що тоді значить такий стовп з надписом: ”Онли майл“, — се кожному зрозуміле.

Дивлюся на сей стовп у диких Горах Скалистих і так хотілосяб крикнути до молоді свого бідного народу, що паде під тягаром важких обставин, паде голодна й нівечена по чужих школах, паде по роботах і наймах у чужинців, паде в гризоті і в смутку, зне-

силена й забута: "Онли майл!" Світ такий гарний і такий цікавий. Іди далше вперед! Не сумуй і не гризися! Памятай, що минув вчорашний день. І пощо було вчора журитися? Мене таксамо й нинішній день. І пощо ти нині журишся? Журба тільки нищить, підтинає сили. Спробуй не журитися. А побачиш, що можна. І побачиш, що тоді лекше йти життєм. Йди ним співаючи весело.

"Онли майл", мій синку, моя донечко! До тебе так рідко говорять "онли майл"... Не піддавайся в дусі, а дійдеш напевно туди, де здобудеш поміч і підмогу. Дійдеш у страшній пустці нашого життя, дійдеш — до "Генри Гавзу". "Онли майл", мій сину, моя донечко!... Вгору голову — і бодро в світ! Пни-ся працею й освітою й організацією, пни-ся бодай на щілини в твердих скелях життя! А потому розсади їх корінням і добру землю здобудеш. "Онли майл", дитино поневіряна... Не забудь лиш одного: Ціле життя належати до якоїсь своєї організації та бути її дійсним членом! Бо тільки тоді дійдеш до "Генри Гавзу". Інакше — пропхнись своє життя у стонах та й у сльозах. І ніколи не побачиш свіжих висот життя, де боротьба се розкш а не тягар.

Скінчилися високі скали-шторцаки і зачинаються довгі, поземі. Тут мала свій кінець катастрофа землі, яка колись поставила ті скали навпростець. Вже зачинаються високі гори-верхи. Але ще "кида-

но“, немов самотно стоять ті велитні між нищими верхами. Місцями хмари вищі від гір, а місцями гори вже вищі від хмар. Але весь той простір уважають ще Підгірем Скалистих Гір. Чому — не знаю. Бо се вже таки порядні гори. А широкі, зелені води все товаришать нам. О, дивна се країна! Не даром Англійці, що мають в руках пів світа, а знають цілий, називають Канаду ”Вондерленд“ — країною дива.

(50к) 0,69 (1986)

РЛ **4051** у

06

10.

ОСИП НАЗРУК

В ЛІСАХ АЛБЕРТИ
— I —
СКАЛИСТИХ ГОРАХ

Львів. Бібліотека
АН УРСР

ШІКАГО (ІЛІНОІС), 1924.